

การปฐมพยาบาล บาดแผล (1)

สิ่งแรกที่ทุกคนมักนึกถึงเมื่อเกิดอาการบาดเจ็บ หรืออุบัติเหตุ คือ “บาดแผลรูปแบบต่าง ๆ” และ “การเสียเลือด” เราสามารถดูแลรักษาบาดแผลเบื้องต้น โดยยึดหลักการ “หากมีเลือดออกมาก ให้ทำการห้ามเลือดก่อน” จากนั้นจึง “ดูแลบาดแผลตามอาการ”

แผลฟกช้ำ หรือเลือด (Contusion)

เกิดจากการกระแทก มีเลือดออกจากการฉีกขาดของเส้นเลือดฝอย เห็นเป็นจ้ำห้อเลือด (Bruise) ถ้ามีการคั่งของเลือดบริเวณนั้นมาก จะทำให้เกิดการบวมและสีผิวที่เปลี่ยนไปให้ทำการประคบเย็นภายใน 24 ชั่วโมงแรก โดยใช้น้ำแข็งหรือถุงน้ำเย็นประคบ เพื่อห้ามเลือด และช่วยบรรเทาอาการปวด หลังจาก 24 ชั่วโมง จึงทำการ ประคบร้อนด้วยน้ำอุ่น เพื่อช่วยละลายลิ่มเลือดและลดอาการบวม

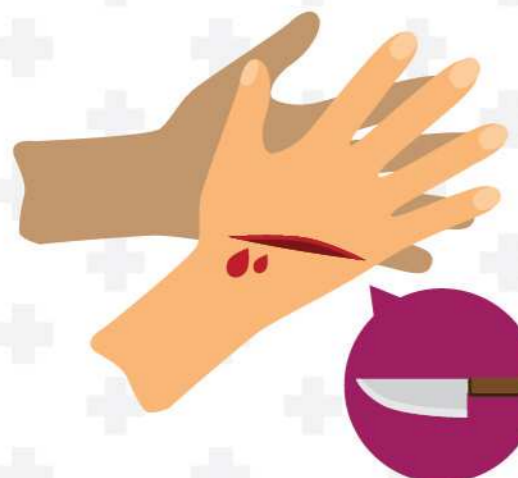
TIPS
ห้าม คลึง ขี้ นวดด้วย ยาหม่อง เนื่องจากอาจรบกวนการดูดซับของบาดแผลฟกช้ำ จะทำให้เลือดที่คั่งอยู่ออกเพิ่มมากขึ้น และบวมมากขึ้น

บาดแผลถลอก (Abrasion Wound)

เป็นแผลที่ผิวหนังได้รับบาดเจ็บที่ชั้นนอกของผิวหนัง (ชั้นหนังกำพร้า) อาจมีเลือดออกเพียงเล็กน้อย มักเกิดจากการล้มหรือการชน แล้วผิวหนังมีการครูดกับสิ่งต่าง ๆ เบื้องต้น ให้กดแผลจนเลือดหยุด หลังจากนั้นล้างแผลให้สะอาด ทายาปฏิชีวนะ (ไม่จำเป็นต้องกินยา) และปิดแผลด้วยเทปปิดแผล ทำแผลวันละ 2 ครั้ง เช้าเย็น แผลจะหายได้ภายใน 1 สัปดาห์ เมื่อแผลเริ่มแห้งตกระกิดไม่จำเป็นต้องปิดแผลต่อ

TIPS
ระมัดระวังไม่ให้แผลเปื่อยน้ำ เนื่องจากจะทำให้แผลหายช้า มีโอกาสอักเสบและติดเชื้อได้

บาดแผลถูกของมีคมบาด (Incision Wound)

ลักษณะของแผลมักเป็นแผลขอบเรียบ อาจมีเลือดออกมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับขนาดของแผล มักเกิดจากของมีคมบาด เช่น มีด เศษแก้ว และขอบแผ่นโลหะ เป็นต้น

เบื้องต้น หากแผลมีขนาดเล็กใช้นิ้วหัวแม่มือหรือผ้าสะอาดกดที่แผลเพื่อห้ามเลือด จากนั้นจึงล้างแผล ด้วยน้ำสะอาดและสบู่ แต่ถ้าเป็นแผลมีขนาดกว้างมากและจำเป็นต้องเย็บแผล ให้ใช้ผ้าพับหลายชั้นกด ที่แผลโดยตรงเพื่อห้ามเลือดก่อน จากนั้นจึงรีบนำส่งโรงพยาบาลโดยไม่ต้องล้างแผล

บาดแผลฉีกขาด (Lacerated Wound)

ลักษณะขอบแผลไม่เรียบ กะรุ๊งกะริ๊ง เกิดจากของไม่มีคม เช่น มีดทื่อ ๆ แรงกระเปิด แรงกระทบ หรือแรงกระแทกที่รุนแรงจนทำให้เนื้อเยื่อฉีกขาด มักเป็นบาดแผลที่มีการเสียเลือดมาก

วิธีการปฐมพยาบาล คือ การทำความสะอาดสิ่งแปลกปลอมที่อยู่ในบาดแผลออกด้วยน้ำสะอาดและสบู่ แล้วทำการกดบาดแผล ห้ามเลือดด้วยผ้าสะอาดประมาณ 3 - 5 นาที และปิดแผลด้วยผ้าปิดแผลหรือพลาสติก

กรณีเป็นแผลลึกและกว้าง ควรรีบทำการห้ามเลือด และรีบนำส่งโรงพยาบาล เพื่อทำการเย็บแผลภายใน 6 ชั่วโมงหลังเกิดเหตุ

TIPS
แผลฉีกขาด ถือเป็นแผลสกปรก เบื้องต้นต้องทำความสะอาดแผลทันทีด้วยน้ำสะอาดปริมาณมาก หลังจากนั้นควรไปพบแพทย์ เพื่อพิจารณาว่าต้องรับวัคซีนหรือไม่

บาดแผลมีวัตถุปักคา (Penetrated Wound)

อาจเกิดจากของมีคมหรือไม่มีคมก็ได้ และยังมีวัตถุปักคาอยู่ ความรุนแรงขึ้นอยู่กับตำแหน่งหรืออวัยวะที่ได้รับการบาดเจ็บ หลักสำคัญของการดูแลแผลประเภทนี้ คือ “ห้ามดึงวัตถุที่ปักคาออกด้วยตนเอง” เพื่อป้องกันไม่ให้บาดแผลฉีกขาด ได้รับการบาดเจ็บและเสียเลือดมากขึ้น ควรทำการห้ามเลือด แล้วใช้ผ้าสะอาดรัดหรือประคองให้วัตถุนั้นอยู่นิ่ง จากนั้นจึงนำผู้ป่วยส่งโรงพยาบาลทันที

TIPS
ขณะส่งผู้บาดเจ็บไปโรงพยาบาล ให้อยู่ในท่านอนราบสูงศีรษะกับหัวใจ ตรวจการไหลเวียนเลือดของอวัยวะส่วนปลาย (Capillary refill) ด้วยการใช้นิ้วสัมผัสของผู้ช่วยเหลือที่หลังเส้นของผู้บาดเจ็บจนเล็บซีด แล้วปล่อย สังเกตดูว่าสีเล็บกลับเป็นสีชมพูเหมือนเดิมภายใน 2 วินาที หรือไม่ หากนานกว่า 2 วินาที แสดงว่ามีการพันผ้าแน่นเกินไป ควรคลายผ้าที่พันแผลออกเล็กน้อย

เรียบเรียงข้อมูลจาก
• หนังสือ “คู่มือปฐมพยาบาล (First Aid Manual)” โดย สภากาชาดไทย
• หนังสือ “ชีวิตจะปลอดภัย ถ้าใส่ใจปฐมพยาบาล” โดย สภากาชาดไทย
• “การปฐมพยาบาลบาดแผล”, <http://haamor.com/th>

นิทรรศการ เตรียมตัว รู้ สอด ถก3 FIRST AID
03-60/No.05

ผลิตโดย
โครงการกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ สำนักงานอุทยานการเรียนรู้ (TK park)
สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน)
ศูนย์กู้ชีพ “บนเรนทร์” โรงพยาบาลราชวิถี